

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 11, 2019 | 28.11.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.11.81](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.11.81)

УДК 330.322:005.21:631.24

*Р. А. Федоряк,
к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту,
Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ,
ORCID: 0000-0002-6058-7443,
А. М. Крат,
магістр, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ
ORCID: 0000-0001-8406-9264*

ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*R. M Fedoriak
Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor,
Department of Management, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv
A. M Krat
Master, Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv*

APPROACHES TO DEVELOPMENT OF THE PROJECT OF INVESTMENT ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

Забезпечення стійкого положення підприємства на ринку та його економічного розвитку в довгостроковому періоді вимагає відповідної інвестиційної підтримки. Це обумовлює необхідність створення системи управління інвестиційною діяльністю на основі науково виваженого передбачення її напрямків і форм, забезпечення реалізації загальних цілей розвитку підприємства та адаптування до умов зовнішнього мінливого середовища його функціонування. Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю підприємства, є розробка проектів інвестиційної діяльності. В статті розглянуто підходи до інвестиційної діяльності підприємства, виділено основні ознаки інвестиційного проекту та розглянуто фази його життєвого циклу. Виділено етапи загальної процедури впорядкування інвестиційної діяльності підприємства по відношенню до конкретного проекту та обґрунтовано індивідуальні інтереси учасників інвестиційної діяльності.

Ensuring the firm's stable position on the market and its economic development in the long term requires appropriate investment support. This makes necessary the creation of investment activity management system on the basis of scientifically balanced prediction of its directions and forms, ensuring the realization of the general goals of enterprise development and adaptation to the conditions of the external changing environment of its functioning. At the present stage of the country's development, with a variety of complex economic crisis processes and relationships between enterprises, financial institutions, states in the domestic and foreign markets, the effective challenge is to invest capital effectively to increase it. An effective tool for perspective management

of the enterprise investment activity is the development of investment activity projects. The main aim of an investment project is to maximize the return on investments made by it.

The article considers the approaches to the enterprise investment activity, it identifies the main features of the investment project and examines the its life cycle phases. The stages of the general procedure of streamlining the enterprise investment activity in relation to a specific project are identified and the individual interests of the participants of the investment activity are substantiated.

The issue of the project of enterprise investment activity development is among the most important, since it allows to attract additional financial resources and expand the material and technical base of the enterprise, to increase its technological level, to innovate, to introduce into production new types of goods and services, to upgrade outdated equipment and more. A well-designed investment project will ensure profitability not only for investors but also for the enterprise and will help it to improve the efficiency of its financial and economic activities.

Ключові слова: *інвестиційна діяльність; інвестиційний проект; ефективність; підприємство; учасники; інвестиції.*

Key words: *investment activity; investment project; efficiency; enterprise; participants; investments.*

Постановка проблеми. Основним суб'єктом сучасних економічних відносин виступає підприємство, яке є ключовою ланкою ринкової економіки. Ведення міжнародної діяльності є важливою сферою функціонування підприємства, адже при правильному використанні комплексу заходів дає можливість збільшити ефективність та вивести компанію на новий рівень розвитку.

Розвиток будь-якого господарюючого суб'єкта є безперервним процесом, який вимагає фінансових ресурсів як власних так і залучених. Інвестиційні ресурси дають для розвитку виробничо-економічної системи, збільшення ефективності роботи підприємства та швидкого досягнення поставлених цілей. Інвестиції є засобом забезпечення стратегічних цілей суб'єкта господарювання.

Актуальність теми дослідження зумовлена недостатньою забезпеченістю підприємств фінансовими ресурсами. Проблема виникає внаслідок зниження інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, що може бути виправлено шляхом розробки проектів інвестиційної діяльності.

Аналіз останніх публікацій. Питання інвестиційної діяльності присвячені праці вітчизняних науковців, зокрема А.В. Бандуріна, І.О. Бланка, К.С. Берестової, Л.М. Борщ, Л.С. Валінурова, С.М. Воробйова, В.П. Галушко, О.І. Гуторова, М.С. Герасимчук, С.О. Гуткевич, М.П. Денисенко, А.П. Дуки, М.І.Кісіль, Г.В. Козаченко, Н.І. Лахметкіна, Т.В. Майорова, О.В. Носова, Пономаренко, О.М. Ястремської та ін.та ін.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в дослідженні теоретичних та практичних аспектів розробки проекту інвестиційної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. Однією з головних умов ефективного економічного зростання підприємства та успішного його функціонування в той чи інший момент є така складова господарювання, як інвестиційна діяльність, що також чинить значний вплив на економічний розвиток країни. Саме тому сьогодні поняття перебуває у центрі економічної думки. В умовах перехідної економіки інвестиції є найважливішим засобом забезпечення стабільності та зростання, технічного прогресу та підвищення якісних показників господарської діяльності на макро- та мікрорівнях.

Інвестиційну діяльність розглядають з різних позицій та підходів, але у загальному тлумаченні це комплекс заходів та практичних дій юридичних і фізичних осіб та держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту [1, с. 32].

На сучасному етапі розвитку країни при різноманітті складних кризових економічних процесів і взаємовідносин між підприємствами, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому і зовнішньому ринках гострою проблемою є ефективне вкладення (інвестування) капіталу з метою його збільшення.

Інвесторами є суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позикових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Інвестиційні пропозиції (проекти) є специфічними видами інвестицій, що здійснюються окремими особами і фірмами в приватному секторі, а також урядами різних країн і організаціями державного сектора.

Інвестиційний проект це документ, в якому відображуються необхідні розрахунки та обґрунтування, які підтверджують доцільність здійснення інвестиційної діяльності з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу і соціальну сфери [2].

Інвестиційний проект - це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань

інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами інвестиційної діяльності з використанням цінностей відповідно до положень Закону України «Про інвестиційну діяльність» [3].

Основною метою інвестиційного проекту є максимізація прибутку від здійснених ним вкладень. Навіть інвестуючи в соціальні об'єкти, інвестор розраховує на збільшення прибутку через поліпшення соціальних умов працюючих. Виходячи з визначення проекту, виділяють такі його головні ознаки (рис. 1):

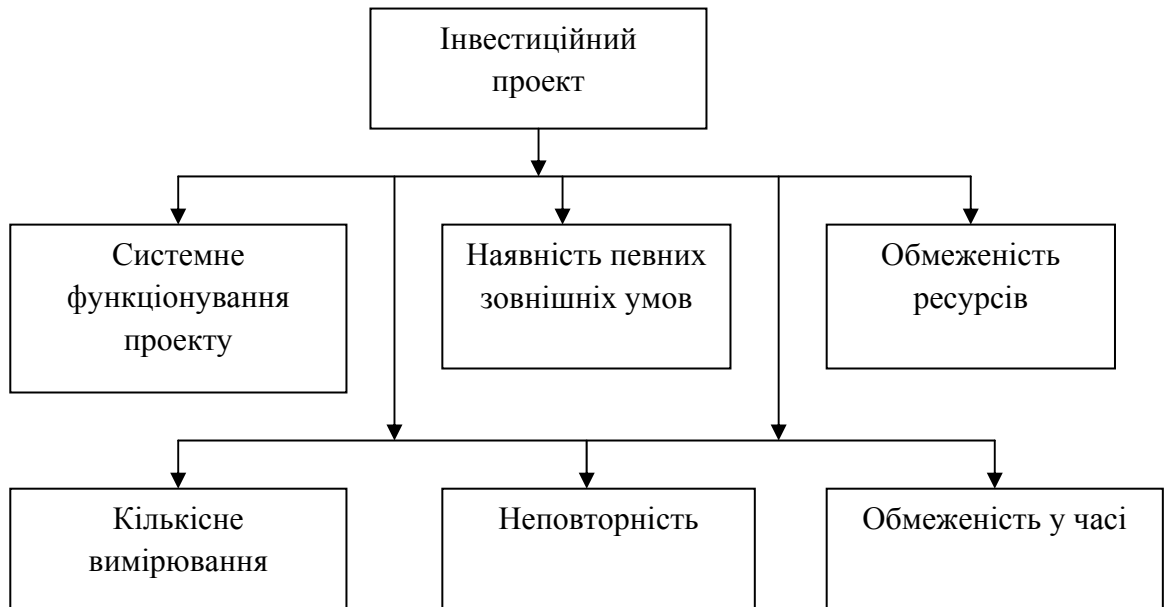

Рис. 1. Основні ознаки інвестиційного проекту [4, с.62]

Системне функціонування проекту передбачає взаємопов'язаність його елементів. Реалізація інвестиційного проекту завжди пов'язана зі змінами у системі і є цілеспрямованим її перетворенням з існуючого стану на бажаний, що обумовлюється метою проекту та впливає на зміну його складу.

Оскільки інвестиційний проект існує в певному зовнішньому середовищі, йому властивий вплив елементів середовища функціонування, що обумовлює врахування умов середовища, при оцінці проекту, що й дозволяє виокремити таку ознаку, як наявність певних зовнішніх умов.

Виходячи з того, що кожен інвестиційний проект має власний обсяг матеріальних, людських та фінансових ресурсів, які використовуються за встановленим та лімітованим бюджетом, йому властива обмеженість ресурсів.

Кількісне вимірювання характеризується визначенням конкретних кількісних витрат і вигід під час реалізації проекту з моменту його початку до завершення).

Кожному інвестиційному проекту характерна неповторність, оскільки кожен інвестиційний проект повинен відрізнятися від іншого рівнем інновацій, комплексності, структурованості, витрат та прибутковості та враховувати специфіку виду діяльності в якому працює підприємство.

Обмеженість у часі пояснюється часовими рамками проекту, тобто термінами його початку та завершення.

Життєвий цикл проекту певною мірою залежить від умов реалізації проекту, від його оточення з точки зору взаємодії з внутрішнім та зовнішнім середовищем. Оточення проекту – це чинники впливу на його підготовку і реалізацію.

Зовнішні чинники можна поділити на політичні, економічні, суспільні, правові, науково-технічні, культурні та природні та соціальні.

До внутрішніх чинників належать чинники, пов'язані з організацією та реалізацією проекту, що передбачає розподіл прав, відповідальності та обов'язків між учасниками проекту.

У міжнародній практиці прийнято виділяти чотири основні фази проектного циклу:

- передінвестиційна, яка передбачає розробку проекту як документа;
- інвестиційна - стадія формування фінансових, матеріальних та технологічних ресурсів для реалізації проекту;

- експлуатаційна - передбачає початок реалізації проекту, його ефективне функціонування та завершення зі регулярним отриманням поточного прибутку та повернення вкладених коштів;

- ліквідаційна, стадія яка передбачає завершення проекту або його зупинку, у зв'язку з ризиками або загрозами що виникли внаслідок реалізації інвестиційного проекту[5, с 129].

Підхід Світового банку передбачає поділ проектного циклу не на фази, а на такі стадії:

- якісна підготовка (ідентифікація та розробка);

- експертиза відібраних проектів;
- переговори про надання кредитних ресурсів;
- реалізація проекту;
- заключна оцінка проекту за підсумками його реалізації.

В будь-якому випадку, загальна процедура впорядкування інвестиційної діяльності підприємства по відношенню до конкретного проекту буде передбачати проходження таких етапів:

- формування інвестиційних намірів (іноді використовується термін "ідентифікація");
- розробка концепції проекту (конкретизація завдань, вибір продукту проекту, визначення джерел фінансування, вибір учасників проекту, попередня розробка маркетингового та фінансового планів);
- розробка проекту як документованого плану (деталізованого інвестиційного обґрунтування і плану дій на період життєвого циклу проекту);
- передінвестиційний аналіз проекту (вивчення потенційних можливостей проекту, оцінка реальності фінансових планів, зовнішньої та внутрішньої узгодженості проекту, його комерційної реалістичності й доцільності);
- створення (чи придбання) інвестиційного об'єкта "під ключ" і підготовка до початку його експлуатації;
- експлуатація інвестиційного об'єкта та повернення інвестованих у проект коштів у формі нагромадження поточного прибутку (цей етап називається періодом окупності проекту);
- отримання чистого прибутку з проекту (понад вкладені в нього кошти);
- завершення або ліквідація інвестиційного проекту (демонтаж основних фондів, продаж оборотних коштів та інших активів, вирішення організаційних і юридичних питань щодо припинення господарської діяльності з використанням активів проекту) [6, с. 21].

Результатом будь-якого інвестиційного проекту є одержання прибутку(доходу) чи зростання вкладеного капіталу. Інакше кажучи, усі учасники проекту повинні бути зацікавлені в його організації та ефективному завершенні. Саме таким чином реалізуються індивідуальні інтереси учасників інвестиційної діяльності:

- інвестори повертають вкладені капітали та одержують передбачені дивіденди;
- замовники одержують реалізований інвестиційний проект та доходи від його використання;
- керівник проекту та його команда одержують плату за контрактом, додаткову винагороду за результатами роботи та формування прибутку, а також підвищення професійного рейтингу;
- органи влади одержують податки з усіх учасників, а отже, задоволення громадських, соціальних та екологічних потреб і вимог у довірній їм сфері;
- споживачі мають необхідні їм товари, продукти, послуги, плата за які відшкодовує витрати на здійснення інвестиційної діяльності та формує прибуток;
- інші зацікавлені сторони отримують задоволення своїх інтересів [8, с. 121].

Учасниками інвестиційного проекту можуть бути інвестори, замовники, виконавці та користувачі проекту. Інвестори можуть впливати на об'єкт інвестування як безпосередньо, так і опосередковано. Зазначимо, що перевага останнього полягає у зменшенні ризиків інвесторів, унаслідок того, що частина з них переходить до інших учасників проекту, відмінних від інвесторів. Це відбувається у випадку, коли інвестор доручає організацію та контроль за реалізацією об'єкта інвестування іншому суб'єкту - замовнику проекту, який у свою чергу може делегувати частину своїх завдань ще одному суб'єкту – користувачу проекту. Практика показує, що таке розширення кола суб'єктів інвестиційного проекту є виправданим, оскільки сприяє розвитку подій у бажаному для інвестора напрямку з мінімальними затратами та ризиком.

Висновки. Питання розробки проекту інвестиційної діяльності підприємства відноситься до числа найбільш важливих, оскільки дозволяє залучити додаткові фінансові ресурси та розширити матеріально технічну базу підприємства, підвищити його технологічний рівень, здійснити інновації, впровадити у виробництво нові види товарів і послуг, модернізувати застаріле обладнання та інше. Грамотно розроблений інвестиційний проект забезпечить прибутковість не тільки інвесторам, а й підприємству та допоможе йому підвищити ефективність своєї фінансово-господарської діяльності.

Використана література.

1. Лахметкина Н.И. Инвестиционная стратегия предприятия / Н.И. Лахметкина. – М. :КНОРУС, 2006. – 184 с.
2. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/11056?lang=ru>
3. Закон України: «Про інвестиційну діяльність» № 5610 – XII : від 18. 09.1991р. (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12/>
4. Мойсеєнко І.П. Інвестування [навч. посіб.] / І.П. Мойсеєнко. – К.: Знання, 2008. – 490 с.
5. Селіверстова Л.С. Формування оптимального портфелю фінансових інвестицій корпорації/ Л.С. Селіверстова // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 2. С. 127–131.
6. Кірейцев, Г.Г. Інвестиційна діяльність. Житомир: ЖІТІ, 2001. – 440 с.
7. Селіверстова Л.С. Особливості формування сприятливого підприємницького середовища в Україні / Л.С. Селіверстова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – №7-8 (194-195). – С. 81-84.

8. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств: інструменти та управління: колект. монографія / С. І. Дем'яненко [та ін.]. – К.: КНЕУ, 2015. – 250 с.

References.

1. Lakhmetkina, N.Y. (2006), *Ynvestytsyonnaia stratehiya predpriyatiya* [Investment strategy of the enterprise], KNORUS, Moscow, Russia.
2. Agency for prevention of bankruptcy of enterprises and organizations (1998), “On approval of the Methodology of integral evaluation of investment attractiveness of enterprises and organizations”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/ru/11056?lang=ru> (Accessed 10 Nov 2019).
3. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On Investment Activity”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12/> (Accessed 15 Sept 2019).
4. Mojseienko, I.P. (2008), *Investuvannia* [Investing], Znannia, Kyiv, Ukraine.
5. Seliverstova, L.S. (2016), “Formation of an optimal portfolio of financial investments of the corporation”, *Naukovyj visnyk Polissia*, vol. 2, pp. 127-131.
6. Kirejtsev, H.H. (2001), *Investytsijna diial'nist'* [Investment activity], ZhITI, Zhytomyr, Ukraine.
7. Seliverstova, L.S. (2017), “Features of formation of favorable business environment in Ukraine”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 7-8 (194-195), pp. 81-84
8. Dem'ianenko, S.I. (2015), *Investytsijna diial'nist' ahrarnykh pidpriemstv: instrumenty ta upravlinnia* [Investment activity of agricultural enterprises: tools and management], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.11.2019 р.